

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ

*Е. В. Прушківська, д. е. н., професор, Національний університет «Запорізька політехніка»,
em.prushkovskaya@gmail.com,*

*Є. Коваленко, магістр, Національний університет «Запорізька політехніка»,
lizalimon1505@gmail.com*

Методологія дослідження. Результати отримані за рахунок застосування методів: абстракції – при визначенні сутності поняття «молодіжне підприємництво»; загального й особливого – при виокремленні сучасних рис та проблем молодіжного підприємництва на світовому та національному рівні; структурно-функціонального аналізу – при з'ясуванні особливостей та характерних рис політики молодіжної зайнятості в країнах ЄС.

Результати. З'ясовано сучасні тенденції та процеси розвитку молодіжного підприємництва в країнах ЄС та в Україні. Виявлено особливості та специфічні риси молодіжного підприємництва, які, з одного боку, є перевагами, а з іншого – загрозою щодо підприємницької діяльності молоді. Акцентовано, що основними стейкхолдерами молодіжного підприємництва є держава, соціальне середовище, освітнє середовище та саме бізнес-середовище. Обґрунтовано, що молодіжне підприємництво відіграє важливу роль у вирішенні соціально-економічних проблем, зокрема, подолання кризи молодіжного безробіття. Встановлено, що в країнах Європи політика молодіжного підприємництва є досить розвинутою порівняно з підтримкою підприємництва для інших інклюзивних цільових груп підтримки бізнесу. Обґрунтовано необхідність державної координації та контролю молодіжної самозайнятості та підприємницької діяльності в національній економіці.

Новизна. У процесі дослідження удосконалено категоріально-понятійний апарат щодо дослідження молодіжного підприємництва. За допомогою системного аналізу особливостей молодіжного підприємництва виявлено, що молоді люди позитивно ставляться до підприємницької діяльності, і мають бажання займатися нею в контексті новітніх форм бізнесу та підтримки їх інституційними структурами.

Практична значущість. Запропоновано враховувати досвід формування молодіжної політики країн Європейського Союзу при розробці національної стратегії та формуванні механізму сприяння самозайнятості молоді й підтримки молодіжного підприємництва.

Ключові слова: підприємництво, молодіжне підприємництво, зайнятість, безробіття, Європейський Союз, національна економіка, молодіжна політика, самозайнятість.

Постановка проблеми. Початок ХХІ ст. знаменується як найважливіший період щодо зробленого внеску в розвиток молодіжної зайнятості та підприємництва шляхом створення Мережі молодіжної зайнятості (The Youth Employment Network, YEN) за ініціативи та партнерства між ООН, МОП та Світовим банком. Дана організація стала результатом Саміту Тисячоліття, який вирішив створити та забезпечити належні можливості для роботи молоді по всьому світу. Мережа

молодіжної зайнятості забезпечує глобальну платформу для обміну ідеями, планами та структурою щодо поліпшення можливостей роботи для молоді через мережу агентств, що займаються питаннями розвитку, урядів, бізнесу та економічних спільнот, а також молодіжних груп та недержавних організацій.

Молодіжне підприємництво як сегмент підприємницької діяльності характеризується вищою інноваційною відкритістю, здатністю як адаптуватися до нестабільних

соціально-економічних умов, так і приймати неоднозначні високо ризиковані рішення задля досягнення поставлених цілей. У зв'язку з цим молодіжне підприємництво вважається одним із найбільш перспективних напрямів розвитку економіки країни, що є фактично потенціалом її зростання. Дослідження молодіжного підприємництва та формування національної політики у цьому контексті може допомогти вирішити, а також уникнути багатьох проблем й відкрити шлях до соціально-економічного розвитку країни й прогресивного розвитку суспільства у всьому світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Молодіжне підприємництво є темою для дослідження та обговорення вченими і фахівцями багатьох наукових галузей. Дискусійні питання, що підіймаються в наукових джерелах, дозволяють розглядати дане поняття як мультидисциплінарне, оскільки воно лежить в площині таких наукових галузей як економіка, психологія та соціологія. Аналіз наукових праць свідчить, що українські вчені наводять більш формальні визначення молодіжного підприємництва які співзвучні з нормативними документами [1–4]. У той час як зарубіжні дослідники роблять більший акцент у трактуванні цього терміну на володінні молодими людьми певними якостями та навичками, а також визначають молодіжне підприємництво як сферу відносин і прагнення молоді до успішної самостійної діяльності [5–7]. Дослідженню сучасних видів молодіжного підприємництва присвячено багато праць, але варто відзначити праці Кларенса Дангофа [5], який виокремлює адаптивне, фабіанське підприємництво, інноваційне підприємництво, дрон-підприємництво. Англійський учений Ф. Чігунта [6], розглядає три основні стадії молодіжного підприємництва: початкова стадія – молоді люди у віці 15-19 років, які готуються до підприємницької діяльності; стадія зростання – перспективні підприємці віком 20–25 років, які отримали певний досвід роботи, мають навички ведення бізнесу, заробили початковий капітал, щоб відкрити свій власний бізнес; стадія розквіту – підприємці у віці 26–29 років, у яких вже є значний досвід ведення бізнесу, що є їх перевагою в порівнянні з підприємцями-початківцями і дозволяє їм відкрити вельми життєздатний бізнес. Значна когорта

дослідників приділяє увагу сучасним тенденціям молодіжної зайнятості, але дефініція молодіжного підприємництва все ще законодавчо і науково не закріплена, що потребує подальшого дослідження.

Формулювання мети статті. Метою даної статті є з'ясування сутності та особливостей функціонування молодіжного підприємництва в країнах Європейського Союзу задля врахування досвіду та розвитку його в національній економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи з мети роботи, на наш погляд, доцільно з'ясувати поняття «молодіжного підприємництва», що вважається одним з найменш досліджених видів підприємництва як у країнах ЄС, так і в Україні. Без з'ясування теоретичних аспектів, проблеми, пов'язані з молодіжним підприємництвом, не можуть обговорюватися належним чином, а питання політики регулювання не можуть бути компетентно розроблені.

Узагальнюючи теоретико-методологічні напрацювання національних та зарубіжних вчених нами запропоновано визначення молодіжного підприємництва, яке позв'язує різноманітні характеристики. Специфічні ознаки молодіжного підприємництва, такі як висока інноваційна активність, мобільність, гнучкість, схильність до ризику обумовлюють його виділення в особливу нішу підприємницької діяльності. В межах цього дослідження вважатимемо [8], що молодіжне підприємництво – це відносно самостійна категорія ділової активності, яка передбачає певні досягнення молодими підприємцями, що ефективно об'єднують доступні ресурси на основі особистісних якостей та професійних компетентностей, мають конкурентні переваги у веденні бізнесу, володіють сучасними *hard skills* та *soft skills*.

Молодіжне підприємництво, як і будь яке економічне явище має сильні і слабкі сторони. Позитивні сторони, на наш погляд, необхідно використовувати та на них базуватися, а негативні сторони трансформувати в переваги. Варто зазначити що для сучасного роботодавця важливим є наявність у потенційного працівника *soft skills*, та вдосконалення його *hard skills* згідно вимог часу. Молодь є тією рушійною силою, яка цим вимогам найбільш відповідає.

Особливістю молодіжного підприємництва є також те, що молоді люди у віці до 35 років, які не мають постійного місця роботи, безробітні або працюють на фрілансі, але при цьому володіють серйозними навичками та здібностями для розвитку власної справи (бізнесу), але через певні причини не можуть здійснити задумане. Невеликий соціальний досвід та відсутність практики поєднуються з креативністю та критичністю мислення, а також потенційними здібностями молодих підприємців витримувати як підвищені трудові, так й нервові навантаження, що є невід'ємною частиною підприємницької діяльності, особливо на стартовому етапі.

Якщо розглядати молодіжне підприємництво з точки зору зацікавлених сторін, то їх можна виокремити в чотири основні групи. До основних стейкхолдерів молодіжного підприємництва належать: держава, соціальне середовище, освітнє середовище та саме бізнес-середовище [7].

Серед чинників впливу на молодіжне підприємництво, виділяють: чинники зовнішнього середовища (держава, кредитори, постачальники, споживачі) та внутрішнього середовища (власники, менеджери, наймані працівники). Якщо чинники внутрішнього середовища залежать в більшій мірі від власників та топ-менеджерів підприємства, то спрогнозувати зміни в зовнішньому середовищі дуже складно для молодих підприємців. Поділяємо точку зору авторів [9] які виокремлюють чинники зовнішнього середовища що здійснюють безпосередній вплив на функціонування молодіжного підприємництва, а саме – чинники державного середовища:

а) відсутність належної законодавчої бази, результатом чого є незахищеність молодих підприємців;

б) високі адміністративні бар'єри;

в) низький рівень економічних та правових знань як серед молоді, так і серед чиновників;

г) високий рівень корупції;

д) відсутність відповідних пільг для молодих підприємців-початківців, до яких також відносяться і податкові пільги;

е) відсутність довіри серед потенційних молодих підприємців до державної політики у сфері підприємницької діяльності.

Доцільно також зазначити, що ці чинники можуть як стимулювати, так і стримувати розвиток молодіжного підприємництва. На основі вище викладеного можемо зробити висновок, що в даний час використовуються різні підходи щодо розуміння молодіжного підприємництва як соціального та економічного явища. Молодіжне підприємництво знаходиться на етапі становлення і вимагає подальшого вивчення, формування понятійно-категоріального апарату та чіткого законодавчого закріплення.

Досвід країн ЄС свідчить, що молодіжне підприємництво соціального спрямування є потужним ресурсом розвитку держави і суспільства та сприяє поступовій ліквідації проблеми молодіжного безробіття, надаючи населенню широкі можливості для самозайнятості і збільшення числа робочих місць, а також вирішенню соціальних проблем. Молодь як потенційно найактивніший та одночасно найскладніший актор соціально-політичних процесів відчуває пильну увагу з боку інституції ЄС. В результаті, молодіжна політика в Європі була визнана як важливий аспект державної політики не лише національними урядами, а також і міжнародними організаціями, такими як Рада Європи. Для того щоб управління функціонуванням і розвитком системи молодіжного підприємництва було успішним, необхідно застосовувати комплексний підхід, заснований на взаємодії освітньої системи, державних, приватних та громадських організацій підтримки молодіжного бізнесу. Також для успішного розвитку молодіжного підприємництва в будь-якій країні необхідно посилювати та постійно узгоджувати інтереси стейкхолдерів: представників бізнес-середовища, держави, освітнього та соціального середовища, що дозволяє безконфліктно досягати цілей для всіх молодіжних підприємців.

Якщо розглядати з точки зору проблем молодіжного підприємництва, то в ЄС найчастіше називають недостатню прибутковість бізнесу як головну причину припинення підприємницької діяльності. Наприклад, протягом 2016–2020 років майже п'ята частина молодих підприємців (18–30 роки) назвали це причиною виходу з бізнесу – майже втричі більше, ніж серед дорослих (21% проти 8%) [10].

Особливою проблемою є також безробіття серед молоді. Це явище породжує низку проблем, оскільки короткострокові і довгострокові наслідки можуть бути дуже значними. Довгострокові наслідки молодіжного безробіття включають в себе серйозний негативний вплив на заробітки і можливості працевлаштування. Більш того, тривалий період без роботи може знизити громадянську активність, знизити довіру до суспільства і потенційно привести молодь до злочинності. Це також має значні витрати для економіки. Наприклад, за оцінками 2019 року, безробітні у віці від 15 до 29 років потребували економічних витрат в ЄС понад 142 млрд. євро на рік [11]. Ще один потужний виплекс безробіття серед молодих людей, викликаний пандемією Covid-19, також може забрати близько десяти років на відновлення. Перші ознаки вже помітні: безробіття серед молоді в США в липні було приблизно вдвічі вище, ніж у липні 2019 року. Більше занепокоєння в ЄС – показники слабкості ринку праці зросли приблизно на п'ять відсотків, як і відсоток молоді, яка навіть відмовилася від пошуку роботи. Деякі країни, такі як Іспанія та Хорватія, зазнали найбільших проблем. Насправді в Іспанії рівень безробіття серед молоді зріс з 24,7% до майже 29,2%, тоді як в Хорватії – із 13,2% до 16,6%. У Великобританії безробіття серед молоді зросло з 11% до майже 14%.

Статистичні дані свідчать про негативні тенденції.

Безробіття серед молоді завдає довгострокової шкоди. Працівники, які не працюють у молодому віці, як правило, заробляють значно менше протягом усього життя. Безробітна молодь має песимістичні погляди на майбутнє. Державна політика може ліквідувати багато як ринкових, так й інституційних перешкод в молодіжному підприємстві шляхом підвищення обізнаності про можливість підприємництва, впровадження навчання азів бізнесу на всіх рівнях освіти, організації професійної підготовки і наставництва, поліпшення доступу до фінансування та підтримки розвитку підприємницьких мереж для молоді.

Політика молодіжного підприємництва є досить розвинутою порівняно з підтримкою підприємництва для інших інклюзивних цільових груп підприємництва (наприклад, людей похилого віку, іммігрантів). Експерти ОЕСР [10] в державах-членах ЄС, досліджували підходи до просування та підтримки інклюзивного підприємництва, включно з молодіжним підприємством. За результатами цих досліджень встановлено, що майже дві третини держав-членів ЄС мають конкретну стратегію молодіжного підприємництва (рис.1).



Рис. 1. Політика молодіжного підприємництва після фінансової кризи (частка країн-членів ЄС, 2020 р.)*

*Джерело: складено авторами за [12–13]

Однак лише близько половини стратегій молодіжного підприємництва встановлюють чіткі цілі та завдання. До позитивних рис слід віднести також те, що існує сильна взаємодія на регіональному рівні, частково завдяки регіональному управлінню та виплаті із структурних фондів ЄС, а також міцним зв'язкам з підприємницькою освітою, яка переважно реалізується субнаціональними урядами.

Реалії економічного буття свідчать, що у 2022 році актуалізується наступна низка проблем, які перешкоджають розвитку молодіжного підприємництва у країнах ЄС.

До них слід віднести:

а) макроекономічна нестабільність, у межах якої створюються фінансові бар'єри у разі розвитку суб'єктів малого бізнесу (відбувається спад сукупного попиту населення, а рівень конкуренції на ринках залишається таким самим високим);

б) бар'єри для молодіжних підприємців у разі залучення зовнішніх фінансових ресурсів. Комерційне кредитування через відсутність кредитної історії для багатьох молодих людей залишається недоступним інструментом фінансування. Альтернативні джерела фінансового забезпечення власного бізнесу доступні, як правило, лише для інноваційно-орієнтованих малих підприємств;

в) недоліки нормативно-правового регулювання та законодавчої бази молодіжного підприємництва, внаслідок чого створюються інституційні бар'єри розвитку бізнесу.

Однією з чітких сфер для посилення політики молодіжного підприємництва в ЄС є ширше використання інструментів моніторингу та оцінки. Лише близько однієї третини держав-членів ЄС регулярно оцінюють політику та структуру молодіжного підприємства, незважаючи на сильну роль структурних фондів ЄС у підтримці молодіжного підприємства.

Слід підкреслити, що процес розвитку та підтримки молодіжного підприємства як одного з напрямків молодіжної політики країн-членів ЄС є постійним та конструктивним. Результатом такого підходу є те, що молоді люди позитивно ставляться до підприємницької діяльності, і мають бажання займатися нею. Але, незважаючи на підтримку з

боку держав, все ще є перешкоди, які заважають широкому залученню молоді до підприємницької діяльності.

В останнє десятиліття особливо актуальним напрямком світової економічної політики є побудова економіки заснованої на інноваційному підході і відповідної підприємницької інфраструктури. Молодіжне підприємництво, зокрема, одне зі значущих напрямків розвитку малого бізнесу в Україні в цьому аспекті.

У різних країнах по-різному вирішується питання підтримки молодіжного підприємства задля вирішення проблем зайнятості серед молоді. Наприклад, у Франції проекти і програми з підтримки молодіжного підприємства формують і здійснюють багато молодіжних організацій, але одна з них має конкретну програму державної підтримки – Junior Chamber International (JCI). Національна програма з надання проектної підтримки молодим людям у віці від 11 до 30 років сприяє прояву ініціативи у сфері підприємства та створення нового бізнесу, а також культурної і наукової творчості. Вона передбачає надання молодим людям педагогічної, технічної і фінансової підтримки з боку держави.

У свою чергу, в Україні державна підтримка молоді вирішує проблему її зайнятості як найбільш вразливої категорії населення, адже українська молодь є дуже здібною та ініціативною, але бідною. Саме молодим людям в кризові часи особливо важко знайти роботу, вони швидше її втрачають. У той же час молодіжне підприємництво дає добру можливість і молодим людям, які бажують реалізувати себе самостійно, і створює додаткові робочі місця, що може значно полегшити напругу на ринку праці України. Тому значущість молодіжного підприємства в Україні визначається не тільки його прогресивною спрямованістю, але і здатністю вирішувати соціальні проблеми. Так, гострою проблемою є молодіжне безробіття. Дослідження Державної служби статистики за методологією МОП показують, що найвищий рівень безробіття у 2020 р. прослідковується саме серед молоді у вікових групах 15–24 рр. (18,4 %) та 25–29 рр. (7,4 %) [14]. Недостатня увага до специфіки діяльності молодіжного

бізнесу при розробці та реалізації регуляторних рішень знижує рівень довіри підприємців до держави, а також створює додаткові стимули до відходу бізнесу в тіньовий сектор економіки.

Досягнення у сфері технологій, особливо в галузі інформаційно- комунікаційних технологій, підвищення загального рівня комп'ютерної грамотності серед населення в результаті збільшує можливості для молоді, що дозволяє їм одночасно навчатись та працювати.

Не всі мають рівні можливості для втілення своїх ідей у бізнес. Ці втрачені можливості зумовлені декількома факторами, включаючи більші труднощі з доступом до фінансування, прогалини в навичках, недостатньо розвинені мережі та інституційні бар'єри (наприклад, негативне соціальне ставлення). Виокремлені перешкоди часто взаємопов'язані і більш властиві для жінок, іммігрантів, молоді, людей похилого віку та безробітних. Завади для відкриття бізнесу також впливають на підприємницькі амбіції, а також на рівень виживання бізнесу та продуктивність.

Пандемія COVID-19 збільшила багато прогалин у підприємницькій діяльності. Підприємці з малопредставлених і незахищених

груп частіше працювали скорочено або закривали свій бізнес. Ці непропорційні наслідки переважно були спричинені більшою концентрацією підприємств у найбільш постраждалих секторах, таких як туристичні та персональні послуги, меншим доступом до ресурсів і більшими труднощами з доступом до заходів державної підтримки через критерії відповідності.

Політика інклюзивного підприємництва спрямована на відкриття можливостей у підприємстві для всіх, хто має ідею сталого бізнесу, незалежно від їх походження та характеристик. Використання цього невикористаного потенціалу може відкрити нові ідеї, створити робочі місця та сприяти економічному зростанню, що є ключовим за планами економічного відновлення. Незважаючи на те, що багато урядів надають цільову підтримку цим групам, поточні пропозиції не завжди належним чином враховують упередженості в екосистемах підприємництва та інституційних умовах, а також потреби різноманітних груп підприємців.

Узагальнюючи теоретичні дослідження та практичні напрацювання в країнах ЄС, щодо самозайнятості виокремимо три пріоритетні напрямки формування політики урядів (рис. 2).

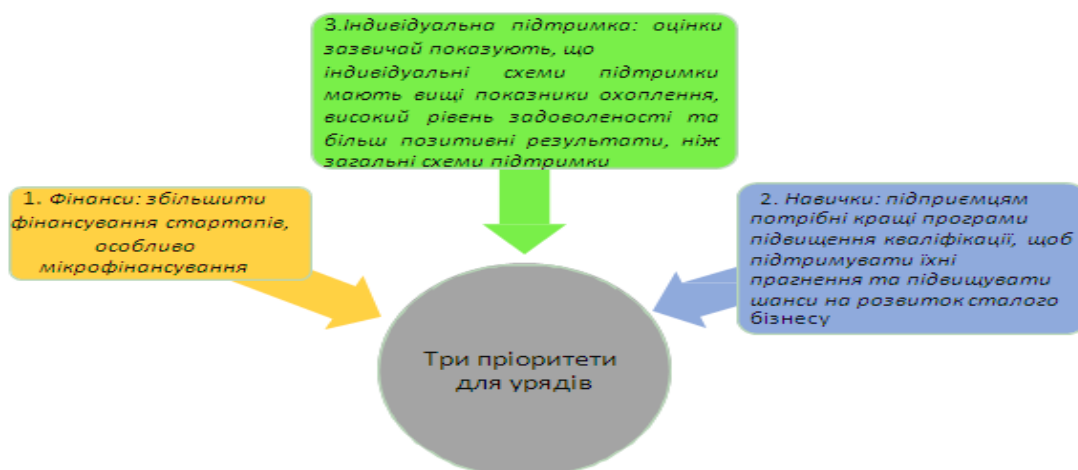


Рис. 2. Три основні пріоритети у вирішенні проблеми молодіжної самозайнятості*

*Джерело: складено авторами самостійно

Нагальною є потреба підтримки молоді у реалізації її підприємницького потенціалу. Емпіричні дослідження в європейських країнах свідчать, що майже 45% студентів уні-

верситетів мають намір відкрити бізнес протягом п'яти років після закінчення навчання, але лише 5% молодих людей віком від 18 до 30 років активно працюють над відкриттям власної справи чи стартапу. Після пандемії

уряди підтвердили свою готовність підтримувати молодь. На наш погляд, першочерговими діями необхідно усунути дефіцит фінансування, з яким зіштовхуються молоді підприємці, і підвищити привабливість підтримки шляхом кращого врахування перспектив молоді при розробці ініціатив за новими формами бізнесу.

Висновки. Теоретичне дослідження молодіжного підприємництва на основі узагальнення наукових праць дозволило виокремити сучасні риси та проблеми молодіжної зайнятості на світовому та національному рівні. Удосконалено та запропоновано визначення поняття «молодіжне підприємництво», як відносно самостійну категорію ділової активності, яка передбачає певні досягнення молодими підприємцями, що ефективно об'єднують доступні ресурси на основі особистісних якостей та сучасних професійних компетентностей. Аналіз тенденцій молодіжної самозайнятості та підприємницької діяльності в країнах ЄС свідчить про наявність прогресивних змін у цьому напрямку, а також проблем, які дають поштовх для розвитку підприємництва. Зазначено, що безробіття є одним з найсерйозніших викликів серед молоді ЄС та в Україні, а також обґрунтовано, що молодіжне підприємництво соціального спрямування є одним із напрямів підвищення рівня зайнятості серед даної вікової групи. Обґрунтовано, що молоді підприємці допомагають у вирішенні соціально-економічних питань, створюючи додаткові робочі місця, і тим самим скорочують рівень безробіття серед молоді. Згруповано проблеми, які перешкоджають розвитку молодіжного підприємництва у країнах ЄС та запропоновано основні пріоритетні напрями для урядів у формуванні політики щодо вирішенні проблем молодіжної самозайнятості.

Література

1. Державний інститут сімейної та молодіжної політики: Молодь на ринку праці: навички XXI століття та побудова кар'єри: щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2018 року). Київ, 2019. 107 с.

2. Давидюк Л.П., Шкварко А.О. Молодіжне підприємництво як прогресивна сила розвитку країни. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 2019. № 37. С. 37-42.

3. Левченко А.О. Молодіжне підприємництво перспективний шанс для молодих спеціалістів. Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2009. № 15. С. 52-56.

4. Ануфрієва О.Л., Пальчевська Т.Г., Лагоцька Г.М. Підприємницька діяльність: навч. посіб. / за наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2014. 304 с.

5. Danhof, C. Different Types of Youth Entrepreneurship. сайт. URL: <https://www.managementstudyguide.com/different-types-of-youth-entrepreneurship.htm>

6. Chigunta, F. Youth Entrepreneurship: Meeting the Key Policy Challenges. Wolfson College, Oxford University, England. сайт. URL: http://www.youthmetro.org/uploads/4/7/6/5/47654969/youth_entrepreneurship_meeting_the_key_policy_challenges.do

7. Zhosan G.V. Definition of youth entrepreneurship stakeholders. Barcelona: Integration of fundamental and applied sciences in the paradigm of post-industrial society, 2020. Vol. 1. P. 48-51.

8. Прушківська Е.В., Коваленко Є.В. Розвиток молодіжного підприємництва: досвід країн ЄС. сайт. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2021/conf/4.1/TN_GF.pdf

9. Petrenko V., Karnaushenko A. Joint enterprises in foreign trade activity of Ukraine. Baltic Journal of Economic Studies. 2017. № 5. P. 203-207.

10. The Missing Entrepreneurs 2021: Policies for Inclusive Entrepreneurship and Self-Employment, OECD Publishing, Paris. сайт. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/employment/the-missing-entrepreneurs-2021_71b7a9bb-en

11. European Commission, Youth Employment Initiative. сайт. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176>

12. Europe can't afford to lose another generation to youth unemployment. сайт. URL: <https://www.theguardian.com/world/commentisfree/2020/nov/11/europe-cant-afford-to-lose-another-generation-to-youth-unemployment>

13. OECD/European Commission. Policy brief on recent developments in youth entrepreneurship. сайт. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/5f5c9b4e-en>

14. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. Derzhavnyi instytut simeynoi ta molodizhnoi polity-ky: Molod na rynku pratsi: navychky XXI stolittia ta pobudova kariery: shchorichna dopovid Prezydentovi Ukrainy, Verkhovnyi Radi Ukrainy, Kabinetu Ministriv Ukrainy pro stanovyshche molodi v Ukraini (za pidsumkamy 2018 roku). Kyiv, 2019.

2. Davydiuk, L.P., Shkvarko, A.O. (2019). Molodizhne pidpriemnytstvo yak prohresyvna syla rozvytku krai-ny. Svitove gospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny, (37), 37-42.

3. Levchenko, A.O. (2009). Molodizhne pidpriemnytstvo perspektyvnyi shans dlia molodykh spetsialistiv. Naukovi pratsi KNTU. Ekonomichni nauky. (15), 52-56.

4. Anufrieva, O.L., Palchevska, T.H., Lahotska, H.M. (2014). *Pidprijemnytska diialnist*. O.L. Anufrieva (Ed.). Ivano-Frankivsk: «Lileia-NV».
5. Danhof, C. Different Types of Youth Entrepreneurship. website. Retrieved from <https://www.managementstudyguide.com/different-types-of-youth-entrepreneurship.htm>
6. Chigunta, F. Youth Entrepreneurship: Meeting the Key Policy Challenges. Wolfson College, Oxford University, England. website. Retrieved from http://www.youthmetro.org/uploads/4/7/6/5/47654969/youth_entrepreneurship_meeting_the_key_policy_challenges.do
7. Zhosan, G.V. (2020). Definition of youth entrepreneurship stakeholders. Barcelona: Integration of fundamental and applied sciences in the paradigm of post-industrial society, Issue 1, 48-51.
8. Prushkivska, E.V., & Kovalenko, Ye.V. (2021). *Rozvytok molodizhnoho pidprijemnytstva: dosvid krain YeS*. website. Retrieved from https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2021/conf/4.1/TN_GF.pdf
9. Petrenko, V., & Karnaushenko, A. (2017). Joint enterprises in foreign trade activity of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, (5), 203-207.
10. The Missing Entrepreneurs 2021: Policies for Inclusive Entrepreneurship and Self-Employment, OECD Publishing, Paris. website. Retrieved from https://www.oecd-ilibrary.org/employment/the-missing-entrepreneurs-2021_71b7a9bb-en
11. European Commission, Youth Employment Initiative. website. Retrieved from <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176>
12. Europe can't afford to lose another generation to youth unemployment. website. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/commentisfree/2020/nov/11/europe-cant-afford-to-lose-another-generation-to-youth-unemployment>
13. OECD/European Commission. Policy brief on recent developments in youth entrepreneurship. website. Retrieved from <https://dx.doi.org/10.1787/5f5c9b4e-en>
14. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy: ofitsiynyi website. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF YOUTH ENTREPRENEURSHIP IN THE EU AND UKRAINE

*E. V. Prushkivska, D.E., Professor, E. Kovalenko, Master's student, National university
«Zaporizhzhia polytechnic»*

Methods. The results were obtained by applying the following methods: abstraction – in defining the essence of the concept of «youth entrepreneurship»; general and specific – in identifying the current features and problems of youth entrepreneurship at the global and national levels; structural and functional analysis – in clarifying the features and characteristics of youth employment policy in the EU countries.

Results. The current trends and processes of youth entrepreneurship development in the EU countries and Ukraine are identified. The specific features of youth entrepreneurship are determined, which, on the one hand, are advantages and, on the other hand, are a threat to youth entrepreneurship. It is emphasized that the main stakeholders of youth entrepreneurship are the state, the social environment, the educational environment and the business environment itself. It is substantiated that youth entrepreneurship plays an important role in solving socio-economic problems, in particular, overcoming the youth unemployment crisis. It is established that in European countries, youth entrepreneurship policy is quite developed compared to entrepreneurship support for other inclusive target groups of business support. The necessity of state coordination and control of youth self-employment and entrepreneurship in the national economy is substantiated.

Novelty. In the course of the study, the categorical and conceptual apparatus for the study of youth entrepreneurship was improved. Through a systematic analysis of the features of youth entrepreneurship, it was found that young people have a positive attitude towards entrepreneurial activity and have a desire to engage in this activity in the context of the latest forms of business and their support by institutional structures.

Practical value. It is proposed to take into account the experience of forming the youth policy of the European Union countries when developing a national strategy and forming a mechanism for promoting youth self-employment and supporting youth entrepreneurship.

Keywords: entrepreneurship, youth entrepreneurship, employment, unemployment, European Union, national economy, youth policy, self-employment.

Надійшла до редакції 19.02.23 р.